

Jadranka Protić
Marko Prahović

SPORTSKI STATUS I INTERES ZA SPORTSKU AKTIVNOST UČENIKA PRVIH RAZREDA SREDNJIH ŠKOLA GRADA KARLOVCA

1. UVOD

Početak svake školske godine profesori tjelesne i zdravstvene kulture provode inicijalno provjeravanje psihomotornog statusa učenika. Ono se sastoji od provjere antropometrijskih karakteristika, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti. Nakon sumiranja i komparacije rezultata dobivenih inicijalnim provjeravanjima u zadnjih pet godina kod prvih razreda srednjih škola u gradu Karlovcu, uočeno je da se kožni nabor nadlaktice i tjelesna težina povećavaju, dok je prosječna visina gotovo ista. Niti s motoričkim sposobnostima situacija nije bolja, jer su rezultati, pogotovo testova izdržaj u visu, poligon natraške i pretklona trupa, sve lošiji i lošiji. Kod funkcionalnog testa trčanja na šest minuta uočene su velike razlike između onih učenika koji se bave i onih koji se ne bave sportom, ali na žalost, ovih potonjih je sve više, pa se tako odražava i na rezultat ovog testa.

2. PROBLEM

Tijekom višegodišnjeg sportskog djelovanja u nastavnim i izvannastavnim sportskim aktivnostima srednjoškolskog i visokoškolskog sustava obrazovanja, uočio sam da zainteresiranost za bavljenje sportom, u bilo kojem obliku, drastično pada s godinama starosti učenika, a velika "praznina" nastaje upravo na prijelazu iz osnovne u srednju školu. Tu konstataciju potvrđuje istraživanje obavljeno na početku te školske godine.

Anketnim upitnikom je obuhvaćeno šest karlovačkih srednjih škola: Trgovačko-ugostiteljska, Gimnazija, Ekonomsko-turistička, Medicinska, Tehnička i Mješovito industrijsko-obrtnička. Na uzorku od 335 učenika i učenica koji su tek na početku svog srednjoškolskog obrazovanja pokušalo se utvrditi postoji li veza između vrste upisane srednje škole i prestanka bavljenja sportom.

Tablični prikaz

Škola	Broj ispitanika	Nisu se nikad bavili sportom	Prestali se baviti sportom	Bave se sportom		Vrijeme za sport po uč. tjedno /dnevno	Poteškoće za bavljenje sportom	Broj pušača	Želi se uključiti u šk. sport
				Aktivno	Rekreativno				
Trgovačko ugostiteljska	46	12	9	12	13	2:34/0:22	6	18 (39%)	32 (69%)
Gimnazija	78	4	27	21	26	2:54/0:25	6	2 (2,5%)	44 (56%)
Ekonomsko-turistička	65	9	42	8	6	1:00/0:08	24	7 (10%)	33 (50%)
Medicinska	52	5	19	10	18	3:06/0:26	2	2 (4%)	38 (73%)
Tehnička	44	6	9	20	9	3:28/0:30	3	14 (31%)	36 (82%)
Mješovito-obrtnička	50	10	22	5	13	2:24/0:21	5	8 (16%)	28 (56%)
Ukupno	335	46 (13%)	128 (38%)	76 (23%)	85 (25%)	2:30/0:21	46 (14%)	56 (16%)	211 (63%)

PREGLED PROBLEMA

U *Trgovačko-ugostiteljskoj školi* anketa je provedena na uzorku od 46 učenika, 26 dječaka i 20 djevojčica. Na tom uzorku ustanovljeno je da se 12 učenika nikada nije bavilo sportom, a i sada se ne žele uključiti u rad neke od sportskih sekcija. Od ostalih 34 učenika devetero ih se prestalo baviti sportom, na bilo koji način, dok se ostatak ravnomjerno raspodijelio na one koji redovito treniraju i nastupaju za svoje klubove, na bilo kojoj razini natjecanja (12), i one koji se rekreativno bave sportom (13). Tih 25 sportaša, što čini 54% uzorka, rasporedilo se na 14 nogometaša, šest rukometaša, četvero ih igra odbojku, a jedan je boksač. Zanimljivo je da se niti jedan od učenika nikada nije bavio košarkom! Od tih 46 učenika šestero je onih koji se zbog zdravstvenih teškoća ne mogu baviti sportom, najčešće zbog problema s kralježnicom, a čak 39% je pušača, po čemu učenici ove škole prednjače u gradu Karlovcu. 32 učenika želi nastupiti za školu u nekom sportu, što je podjednak broj onima koji su se nekada bavili sportom. I u tim njihovim željama također prevladavaju ekipni sportovi, kod dječaka nogomet i rukomet, a kod djevojčica odbojka. Učenici Trgovačko-ugostiteljske škole potroše tjedno 118 sati na bavljenje sportom, što iznosi 22 minute dnevno po učeniku. Ako se to vrijeme podijeli samo na one koji se bave sportom, dobivamo podatak da oni “izgube” na sport oko pet sati tjedno. Uzevši u obzir da je ipak polovina od njih aktivnih sportaša, mišljenja smo da je to premalo.

U *Gimnaziji* je ispitano 36 učenika i 42 učenice što je ukupno 78. Samo četiri učenika (5%) se nikada nije bavilo niti jednim sportom i po tome su “gimnazijalci” najbolji u karlovačkoj populaciji. Danas se njih 60% još uvijek bavi sportom

odnosno njih 47. 21 je aktivni sportaš, a 26 je rekreativaca. Većina se njih natječe na županijskoj razini dok ih je četvero postizalo rezultate državnog ranga, mahom u borilačkim sportovima. Zanimljivo je da se dvoje od njih prestalo baviti sportom, čak i rekreativno, i ne žele nastupiti za svoju školu. Od danas sportski aktivnih učenika najviše je nogometaša (18). Slijede ih košarkaši (10), odbojkaši (10), rukometaši (četiri) i jedna je tenisačica. Ohrabrujući je podatak da samo 2,5% puši, a 8% ih ima zdravstvenih tegoba. 56% učenika se želi uključiti u rad neke od školskih sportskih sekcija, poneki čak i u dvije. Gimnazijalci potroše tjedno gotovo tri sata, po učeniku, na sport. Ako to svedemo na aktivne učenike, dobivamo podatak da svaki od njih provede na sportskim terenima nešto manje od pet sati tjedno, što je jednako učenicima Trgovačko-ugostiteljske škole – znači premalo!

U *Ekonomsko turističkoj školi* situacija je malo drugačija nego u ostalim školama. 65 učenika je anketirano, 50 djevojčica i 15 dječaka. Devet učenika se nikada nije bavilo niti jednim sportom, dok se 56 njih, u nekom životnom razdoblju, ipak bavilo sportskom aktivnošću. Danas je situacija sljedeća: od 65 učenika samo 14 ih se bavi sportom i dalje, to je 21% ili svaki peti učenik škole. Prema tome je ova škola najlošija na razini grada. Od njih 14 osam ih je aktivnih, a šest ih se bavi sportom rekreativno. Šest je rukometaša, četiri nogometaša i četiri odbojkaša. Što se zdravstvenog kartona tiče, ne iznenađuje nas podatak da čak 24 učenika ima teškoće s lokomotornim sustavom kao i s respiratornim i kardiovaskularnim, s obzirom da ih se vrlo mali broj bavi sportskom aktivnošću! Jednako tako, realno je vrlo mali broj zainteresiranih za uključivanje u rad sportskih sekcija u školi, a kod onih koji žele, prednjači interes za stolni tenis prema čemu su ti učenici specifični. Tih 14, danas aktivnih učenika, uklapa se u prosjek ostalih škola što se tiče utroška vremena za sport kroz tjedan. Oni također potroše prosječno između četiri i pol do pet sati tjedno na sport, što iznosi oko četrdesetak minuta dnevno. Žalostan je podatak da učenik Ekonomsko-turističke škole u Karlovcu dnevno “izgubi” na sport osam minuta i dvadeset sekundi!

U *Tehničkoj školi* situacija je puno bolja, vjerojatno iz razloga što je populacija 90% muška. U ovoj je školi ispitivanje provedeno na uzorku 44, učenika od kojih je samo jedna djevojčica. Od svih ispitanih, šestero se nikada nije bavilo sportskom aktivnošću, a 38 ih je bilo sportski aktivno. Danas se sportom još uvijek bavi njih 29, od čega 20 aktivno i devet rekreacijski. Ti aktivni sportaši ove škole većinom su nogometaši koji igraju u županijskoj nogometnoj ligi, dok dvojica igraju u 4. hrvatskoj ligi. Tehnička škola je ujedno i najraznovrsnija, što se tiče izbora sporta: od ekipnih sportova, preko šaha i borilačkih pa sve do ekstremnih sportova. Učenici koji se i danas bave sportom, njih 29, potroše 153 sata, odnosno tri sata tjedno na sport po učeniku. Kada bismo uzeli u obzir samo aktivne sportaše, rezultat je da svaki od njih dnevno provede na sportskim terenima 45 minuta, prema čemu je Tehnička škola

najbolja u gradu! I što se zdravlja tiče, ne zaostaju za ostalima, samo ih je troje s problemima lokomotornog sustava. Loš je podatak da gotovo svaki treći učenik puši, a pohvalan da ih se čak 82% želi uključiti u školski sport na neki način, a očekivano prednost daju nogometu.

U *Mješovito industrijsko-obrtničkoj školi* anketirano je 50 učenika prvih razreda, 20 dječaka i 30 djevojčica. Njih 20% nikada se nije bavilo sportom, a od ostalih 40 učenika samo ih se 18 i dalje bavi sportom što znači 36% od ukupno upisanih iz uzorka. Prema tome su uz Ekonomsko-turističku školu najlošiji u gradu. U ovoj je skupini samo pet aktivnih sportaša od kojih jedan ima i zapaženih međunarodnih rezultata iz tae-kwon-doa. Kod ostalih sportaša prevladava zanimanje za nogomet. Ti sportaši tjedno na sport utroše 120 sati, što znači 2,4 sata po učeniku. Po sportski aktivnom učeniku to iznosi šest sati i 35 minuta tjedno ili nešto manje od jednog sata dnevno. Treba istaknuti da pet učenika ima zdravstvenih poteškoća koje ih sprečavaju da se bave sportom, a i da je osam pušača. U ovoj školi je svaki drugi učenik zainteresiran za bavljenje školskim sportom, najviše nogometom, čak 72%.

U *Medicinskoj školi* od 52 anketirana učenika samo je 12 dječaka, a ostalo su djevojčice. Od tog broja samo ih pet nikada nije pokazivalo zanimanje za sport, dok se danas još bave sportom njih 28 ili 60%. Aktivnih je sportaša natjecatelja 10, a rekreativnih 18. U tih 28 sportaša najviše je odbojkaša (12), slijede nogometaši (sedam), četiri je rukometaša, tri su košarkaši i jedna je kuglašica ujedno i jedina koja je imala međunarodnih uspjeha. "Medicinari" tjedno odvoje na sport 162 sata, što po učeniku iznosi tri sata i šest minuta. Ako te sate podijelimo samo na aktivne učenike, dobit ćemo da se oni bave sportom 50 minuta dnevno. Zanimljivo je da su oni i najzdraviji pa je tako tek dvoje s poteškoćama i samo je 4% pušača! Također, čak se 73% učenika želi uključiti u rad neke od školskih sportskih sekcija.

3. ZAKLJUČAK

Iz ankete je vidljivo da se učenici Gimnazije, koja među obrađenim školama slovi kao najzahtjevnija, i dalje u velikom broju bave sportom te se barem svaki drugi želi uključiti u školski sport. U isto vrijeme, u Mješovitoj obrtničko-industrijskoj školi, za koju pretpostavljamo da učenici nemaju toliko obveza kao "gimnazijalci", zanimanje za sport je znatno manji. Primjereno tome, možemo **zaključiti da količina obveza prema školi nije, ali i ne smije biti razlog prestanku bavljenja sportom.**

Uzrok padu zainteresiranosti treba tražiti u manjku sportskih prostora (unutarnjih i vanjskih). Definitivno jedan od razloga tome je i prelazak u srednjoškolski sustav obrazovanja gdje se definitivno, i kod djece i kod njihovih roditelja, javlja bojazan od mogućnosti neispunjavanja obveza prema školi. Smatraju, ukoliko će se djeca i dalje baviti sportom, na taj način "skraćuju" vrijeme za učenje. Taj bi se problem mogao

riješiti održavanjem predavanja za roditelje i djecu sportaše o planiranju slobodnog vremena. Jedan od problema je svakako i gradski prijevoz. Djeci koja žive na gradskoj periferiji i dalje, treba gotovo dvostruko više vremena da bi prisustvovali nekome treningu, upravo zbog loše povezanosti s gradom.

Navedena saznanja ukazuju na prijeko potrebne promjene u pristupu programiranju nastave tjelesne i zdravstvene kulture, odnosno iziskuju da se:

- * posveti više vremena edukaciji djece i mladeži o dobrobitima koje nam donosi sportska aktivnost;
- * posebna pozornost posveti sportskim aktivnostima izvan redovite nastave, organiziraju što raznovrsnija natjecanja, a nadalje pruži mogućnost većini za aktivno sudjelovanje u njima;
- * dio nastave ili izvannastavnih aktivnosti provede s učenicima na sportskim borilištima, te gledajući nauče pravila i na taj način poveća zainteresiranost za sport;
- * povremeno organiziraju prikazi manje poznatih sportova uz sudjelovanje poznatih sportaša;
- * poboljša suradnja školskih sportskih klubova sa sportskim klubovima u gradu i županiji.

Ova anketa može i ne mora biti primjenjiva na širu populaciju, ona je provedena sa ciljem stjecanja uvida u jedan od aspekata života naših srednjoškolaca, ali je li i zabrinjavajuća? Vodimo li dovoljnu brigu o promidžbi sporta kod osmoškolaca i predškolske djece? U svakom slučaju, rezultati nas navode na razmišljanje, a odgovore na ova pitanja moramo pronaći sami.

4. LITERATURA

1. Prof. dr. sc. Vladimir Findak: "Metodika tjelesne i zdravstvene kulture" Školska knjiga, Zagreb, 2001.
2. Marko Prahović, Jadranka Protić: Upisni upitnik srednjih škola u Karlovcu. Za internu upotrebu, neobjavljeno.